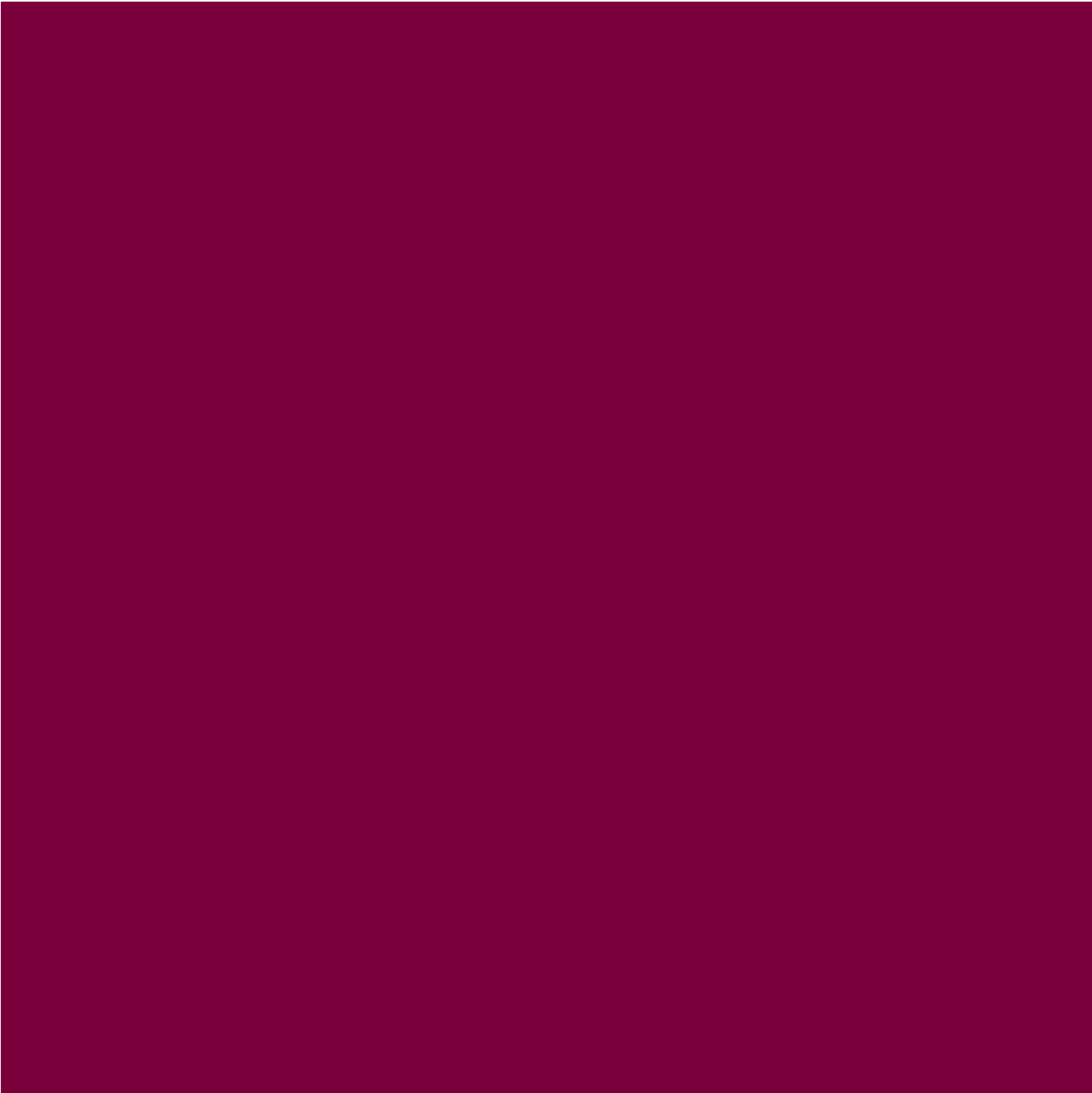

Angola

Innehåll

Inledning	3
1. Mänskliga rättigheter	5
2. Ekonomi	6
3. Den humanitära situationen	8
4. Det svenska biståndet	10
4.1 Humanitära insatser	10
4.2 Hälsostödet	11
4.3 Strategiska fonden	13
4.4 Demokrati och mänskliga rättigheter	13
4.5 HIV/Aids	14
4.6 Samarbete med enskilda organisationer	14
5. Samordning med andra givare	16
6. Arbetet på ambassaden	17

Utgiven av Sida 2003

Avdelningen för Afrika

Tryck av Elanders Novum AB, 2003

Artikelnummer: SIDA2775sv

Inledning

Angola har nu upplevt omkring ett år utan krig. I april 2002 proklamerades eldupphör och i november undertecknades fredsavtalet mellan MPLA-regeringen och Unita. Det var tredje gången gillt – ingen tror längre att kriget återupptas, som efter de brutna avtalen 1991 och 1994. Konsolidering av freden och försoning torde stå överst på den nationella agendan.

Kriget mellan parterna hade pågått i 27 år, också med utländsk inblandning, och i 42 år för dem som inkluderar gerillakriget mot portugiserna. Det efterlämnade ett härjat och ödelagt land, med drygt fyra miljoner internflyktingar och nära en halv miljon som flytt till grannländerna. Unitas åttiotusen soldater skulle demobiliseras och erbjudas en ny försörjning, för sig själva och ett par hundratusen anhöriga. Situationen för flyktingar och demobiliserade har bidragit till att Angola enligt FN har den värsta humanitära krisen i världen. Miljoner angolaner är beroende av livsmedelshjälp från utlandet för sin överlevnad.

Att i en handvändning lösa denna kris skulle vara omöjligt för vilken regering som helst. Rapporter från olika delar av landet talar dessutom om brist på resurser och halvhjärtade insatser från regeringens sida. Regeringen prioriterar en ”normalisering” av landet, varmed menas att den upprättar kontroll också över områden som tidigare dominerats av Unita. För en normalisering i vidare bemärkelse krävs minröjning, vägarbete och hundratal restaurerade broar.

De krigiska kommunikéerna har ersatts av politisk debatt inriktad på fredligt umgänge med sikte på nästa demokratiska val. Allt färre tror nu att det kan ske 2004 som tidigare sagts, bland annat av tekniska skäl. Utöver en lösning på ovan nämnda logistiska problem krävs röstlängder och ID-handlingar. Den nya konstitution som diskuterats i ett par år måste också antas i parlamentet. Av stor betydelse för valet av tidpunkt är MPLA-regeringens bedömning av när partiet har de klaraste chanserna att vinna.

Regeringen har ekonomin i fast grepp och Unita är i likhet med de försumbara övriga partierna beroende av dess goda vilja. Åtskilligt har förvisso spenderats på att införliva Unitaparlamentarikerna i den redan etablerade politiska/militära eliten. Unita har som ett resultat av fredsöverenskommelsen fått några poster som ministrar, guvernörer och ambassadörer men enligt dess företrädare är rörelsen missgynnad. Unita siktar nu på en partikongress i juni, där folket från dess olika fraktioner

ska försöka samlas i ett parti under en ny ledare efter Jonas Savimbi, vars död i februari 2002 visade sig vara en förutsättning för ett slut på kriget.

Som ett tecken på att situationen i Angola nu successivt normaliseras kan nämnas att president José Eduardo dos Santos i november återinstallerade premiärministerposten, vars innehavare är förre inrikesministern Fernando da Piedade Nandó.

MPLA:s kongress är fastställd till december 2003. Med den kan den inrikespolitiska situationen klarna. Oklart är till exempel om president José Eduardo dos Santos ställer upp till omval som partiledare, och om han i så fall också ställer upp i ett presidentval. Om valet ska ske med sluten eller öppen röstningsprocedur diskuteras, liksom en allmän demokratisering av partiapparaten. Nära hälften av delegaterna förefaller att bytas ut, och kvinnokvoten ökas till 30 procent.

Både MPLA och Unita söker vinna sympatier från andra partier och från den grupp av kyrkor och andra organisationer som brukar kallas det civila samhället. Något halvdussin veckotidskrifter med övervägande politiskt innehåll talar med stigande frimodighet om korruption och andra missförhållanden.

Angola är svårt skuldsatt men i kraft av sina naturresurser, olja och diamanter, och sin stora och beprövade armé, en tung aktör inte bara i södra Afrika utan på hela kontinenten. Freden lockar många affärsmän till landet och kommersen frodas. Landet är för tillfället ledamot i FN:s säkerhetsråd och innehar ordförandeskapet i både SADC och de portugisisktalande ländernas samarbetsorganisation Palop.

FN:s politiska roll i Angola är nu överspelad. Den 15 februari 2003 löpte mandatet för UNMA (UN Mission in Angola) ut.

1. Mänskliga rättigheter

Respekten för mänskliga rättigheter uppvisar allvarliga brister även under den nu pågående fredsprocessen. Internflyktingar, återvändande flyktingar och demobiliserade Unitasoldater utgör fortfarande utsatta grupper i samhället.

Mänskliga rättigheter är ett honnörsbegrepp som ofta begagnas av politikerna, utan att de för den skull tillämpas i praktiken. Det utdragna kriget har skapat ett samhälle där normer och sedvanor trängts undan. Arrogans och godtycke präglar överheten från presidenten och nedåt. Polisen brister i kännedom om civilt beteende och övergrepp är vanliga mot misstänkta brottslingar. Korruptionen är omfattande.

Omkring två tredjedelar av befolkningen saknar identitetshandlingar och är därmed utestängda från alla medborgerliga, sociala och vissa ekonomiska rättigheter.

Tillgång och tilltro till det angolanska rättssystemet brister. Regeringen har vidtagit åtgärder för att förstärka det. Bland annat har juridikstuderande efter skraddarsydda kurser placerats som domare vid femtio provinsdomstolar ute i landet. Sådana åtgärder är dock otillräckliga när över 500 av landets omkring 600 advokater verkar i huvudstaden Luanda. Eftersom vanligen penningpungen snarare än argumenten faller utslaget i domstolarna undviker många det officiella rättssystemet. På landsbygden avgörs merparten tvister på traditionellt vis, av hövdingen i byn, "soban".

Medan den statliga televisionen saknar konkurrent finns utöver den statliga radion ett par privata radiostationer. Vid sidan av den enda officiella dagstidningen verkar ett halvdussin politiska veckotidningar som tävlar om att ställa överheten, inklusive presidenten, till svars i olika samhällsfrågor. Det gäller inte minst korruptionen. Mediernas granskande uppgift sköts i ett klimat som ännu präglas av traditionell slutenhet. Pressetiken har sina brister.

2. Ekonomi

Den angolanska ekonomin uppvisar alltså betydande obalanser vilket illustreras av de makroekonomiska indikatorerna vid slutet av 2002.

Inflationen för 2002 stannade på 106%, vilket är något lägre än året innan, men fortfarande en oroväckande hög siffra som man lyckats hålla nere med hjälp av artificiella medel såsom uteblivna höjningar av vatten- och eltariffer och stödköp av kwansa på valutareservens bekostnad.

Den huvudsakliga anledningen till den fortsatt höga inflationen är ett budgetunderskott som 2002 uppgick till 8,5% av BNP och en slapp penningpolitik. Uppgifterna om valutareserven går isär, men enligt siffror från Valutafonden överstiger den sällan fyra veckors importbehov.

Den 5 december 2002 genomförde presidenten ett antal förändringar inom regeringen. Finansminister Júlio Bessa ersattes av José Pedro de Morais, som tidigare varit Angolas representant i Valutafondens styrelse. Aguiñaldo Jaime, nationalbankens guvernör, tillsattes som premiärministerns ekonomiske rådgivare och ersattes med Amadeu Maurício, f.d. statssekreterare vid planministeriet.

Dessa förändringar föranledde en försiktig optimism om ett mer reformvänligt ekonomiskt klimat. Men samtidigt som finansministern gjort positiva uttalanden om behov av mer realistiska budgetsiffror och bättre kontroll över statens utgifter, uttrycker man i dialogen med Valutafonden att man kommer att följa ett eget ”mjukt” ekonomiskt reformprogram som IMF skulle tillåtas kommentera. Detta har föranlett Valutafonden att dra slutsatsen att ett nytt Staff Monitored Programme, eller ”skuggprogram”, ännu är avlägset och att därmed ifrågasätta nödvändigheten av att bibehålla en representation på plats.

Den 19 december antogs statsbudgeten för 2003 av parlamentet. De prioriteringar som där läggs fast är makroekonomisk stabilitet, tillväxt utanför oljesektorn, förbättrad social service och infrastruktur, omstrukturering av statliga företag och bättre kontroll över olje- och diamantintäkterna. Redan vid detta tillfälle kritiserades antagandena och förutsättningarna i budgeten från flera håll. Bland annat ifrågasattes inflationsmålet om 30% som helt orealistiskt. Detta har också visat sig vara fallet – inflationen översteg redan i slutet av mars 20%.

Vidare är kopplingarna svaga mellan den antagna budgeten och de faktiska utgifterna eftersom så mycket som 50% av statens utgifter hittills kanaliserats utanför budgeten. I detta sammanhang är det dock positivt med den ambition som uttryckts om att budgeten nu skall innefatta

samtliga utgiftsområden och statliga företag. Ett annat steg i riktning mot ökad kontroll och samordning är det protokoll som undertecknats mellan finansministeriet och nationalbanken som är avsett att förbättra koordineringen mellan penning- och finanspolitiken. De sociala sektorernas andel av budgeten ökar, men det finns lite förklaringar om vad dessa medel avses finansiera och vilka prioriteringarna inom sektorerna är.

Redan tidigt under 2003 framträdde tydliga tecken på att den statsfinansiella situationen är bekymmersam. Den allra främsta orsaken till detta är de oljegaranterade lån som löper ut under året. Valutafonden uppskattar skuldtjänsten till 1 miljard US dollar under 2003, vilket innebär att staten redan använt en betydande del av årets oljeinkomster. Dessutom finns det uppgifter om förhandlingar om nya oljegaranterade lån avsedda att dels ”rulla” eller förnya tidigare lån och dels för att få in nya pengar. Detta betyder att trots förutspådda produktionsökningar inom oljesektorn kommer det dröja innan dessa verkligen leder till en ökning av statens intäkter.

Det är förmodligen också denna bekymmersamma situation som har lett fram till en omförhandling av 2,2 miljarder euro av Angolas bilaterala skuld till Portugal. Avtalet ger nämligen fem betalningsfria år, men innebär 100% återbetalning. Detta har lett till negativa reaktioner från Parisklubben och kan få till resultat att dess medlemmar vid en eventuell framtida skuldombförhandling i detta fora kräver samma villkor.

I slutet av 2002 uppgraderade Världsbankens sin representation i Angola genom att tillsätta en representant på plats. I slutet av mars antog Världsbankens styrelse en s k Transitional Support Strategy som skall vägleda verksamheten under en period om 15 månader. Dess huvudsakliga komponenter är stöd för demobilisering och återintegrering, återuppbyggnad, ekonomisk analys och hiv/aids. Den totala resursöverföringen under strategin uppgår till 125 miljoner US dollar.

Vad gäller transparensfrågorna är det svårt att avläsa en tydlig trend. Det verkar som om de utgifter som inte redovisas alls har minskat. Enligt Valutafonden uppgick dessa under 2002 till ca 400 miljoner US dollar, eller 4% av BNP, vilket är knappt hälften mot tidigare år. Man har också kunnat visa var dessa utgifter uppkommit och förklarat det med redovisningsproblem. Även om detta är långt ifrån tillfredsställande tyder det ändå på en utveckling i rätt riktning.

Enligt uppgifter i den statliga dagstidningen *Jornal de Angola* skulle ett sammandrag av diagnosen av oljesektorn som genomförts under det tidigare skuggprogrammet med Valutafonden publicerats i november 2002. Detta har emellertid inte skett och allt tyder på att presidenten själv har beslutat att inte offentliggöra dess innehåll.

Vidare publicerade den oberoende tidskriften *Angolense* i januari 2003 en lista på 59 angolaner som sades ha förmögenheter överstigande 50 miljoner US dollar. Med på listan fanns president dos Santos själv och flera medlemmar av hans familj. Det finns ingen källa angiven, men listan bekräftar ryktena som sedan länge cirkulerar om enorma förmögenheter hos politiker, militärer och högre statstjänstemän.

3. Den humanitära situationen

Det humanitära läget är fortsatt allvarligt. OCHA bedömer att ca 2,5 miljoner människor (såväl internflyktingar som demobiliserade soldater och deras familjer samt angolanska flyktingar i grannländerna) fortfarande är drabbade av landets humanitära kris. I och med att militära strider upphört sedan ett år tillbaka, har den krigshärjade landsbygden öppnats upp, men många vägar är oframkomliga och broar raserade. Vissa områden kan fortfarande bara nås med flyg. Fickor av humanitär nöd, som uppskattningsvis berör 350 000 människor, finns på ett drygt tjugotal platser i landet. Man hoppas att dessa kommer att vara eliminerade i slutet av juni.

Det utdragna inbördeskriget har skördat många offer och Angolas barn är särskilt drabbade: beräkningar ger vid handen att 750 000 har förlorat åtminstone en förälder och 100 000 är föräldralösa.

FN, tillsammans med enskilda organisationer och andra aktörer, kartlägger regelbundet den humanitära situationen i landet. Även om det finns tydliga tecken på lindring i den akuta krisen, var den sammanfattande bedömningen i början av april att situationen kommer att kunna stabiliseras tidigast i mitten av 2003. En märkbar reell förbättring av det humanitära läget kan väntas tidigast i början av 2004.

Minor utgör ett hot mot ca 75% av landets befolkning och är ett stort hinder för jordbruket. Många angolaner är fortfarande beroende av humanitärt stöd för sin överlevnad. Under hela året 2003 planerar WFP att leverera basförnödenheter till ca 1,5 miljoner människor.

Landets internflyktingar, varav ca 60% är barn, har det alltså svårt. Omkring 1,8 miljoner beräknades i slutet av mars ha flyttat tillbaka till sina hemtrakter. Merparten flyttade till landets centrala delar, där marken nu emellertid börjar ta slut. Endast 30% av återflyttningsplatserna uppfyller de normer för grundläggande infrastruktur (*Norms on the Resettlement and Return of Displaced People*), som FN etablerat och den angolanska regeringen godkänt.

Det återstående antalet internflyktingar uppskattas i början av april vara i storleksordningen 1,9 miljoner. Flertalet befinner sig i landets östra delar. Ett stort antal angolanska flyktingar lever i grannländerna, främst DRC och Zambia. Många har redan återvänt spontant och under 2003 beräknas ytterligare ca 170 000 flytta hem på eget initiativ. Därtill skall läggas planerat hemvändande för ca 150 000 flyktingar i UNHCR:s regi som kommer att initieras under juni månad.

Det humanitära scenariot kompliceras ytterligare av oklarheter kring framtiden för den stora gruppen demobiliserade UNITA-soldater och deras familjemedlemmar, som befunnit sig i uppsamlingsläger runt om i landet (det ursprungliga antalet uppgick till närmare 400 000). De flesta lägren är nu stängda men långt ifrån alla har någonstans att ta vägen. Efter många års krigande har många f d soldater inga naturliga hemtrakter att återvända till; hembyn finns inte kvar eller kan inte erbjuda en dräglig tillvaro. I slutet av mars hade emellertid ca 65% av dessa människor skapat sig nya bosättningar. Resten befinner sig på väg eller sitter kvar i temporära transitcentra.

Hiv/aids är redan ett stort problem som man varken har kunskap eller resurser att hantera. Antalet smittade av hiv/aids har ännu inte nått samma nivåer som i omkringliggande länder men har ökat kraftigt under de senaste 3 åren. En nyligen genomförd undersökning visar att procentandelen smittade bland gravida kvinnor i Luanda-provinsen ökat från 3,2% 1998 till 8,6% 2001.

FN:s konsoliderade appell för 2003 omfattar 336,5 miljoner USD. Den ursprungliga tanken var att denna skulle täcka såväl humanitära insatser som återflyttnings- och visst återuppbyggnadsarbete. I oktober 2002 förklarade den angolanska regeringen emellertid sin vilja att själva lansera ett stort uppbyggnadsprogram (*post conflict recovery program*) med en budget på 1,6 miljarder USD. Programmet skall omfatta insatser såväl inom det sociala området som infrastruktursatsningar. Regeringen har fått hjälp av Världsbanken med att utarbeta detta program, som senare förväntas utgöra underlag för en planerad givarkonferens. Denna skulle ursprungligen sammankallas under sista kvartalet 2002. Konferensen har ännu inte kommit till stånd och det finns inget fastlagt datum för när den kan komma att äga rum.

Den angolanska regeringen uppger sig under den senaste tolv månadersperioden ha spenderat 125 miljoner USD på social integrering av utsatta och krisdrabbade grupper (inkl. f d UNITA-soldater och deras familjer). Givarsamfundets sammanlagda bedömning gör dock gällande att regeringen hittills, trots upprepade löften, endast i alltför ringa omfattning bidragit med egna resurser till finansiering av det omfattande humanitära arbetet.

4. Det svenska biståndet

Det svenska biståndet till Angola har sedan 1999 haft en humanitär inriktning. Biståndet syftar till att främja fred och försoning, bidra till förverkligandet av mänskliga rättigheter och en demokratisk samhällsutveckling, samt ekonomiskt reformarbete och minskad fattigdom. Det enda bilaterala stöd som kvarstår är hälsoprogrammet med stöd till mödra- och barnhälsovård i Luanda provinsen.

Sverige ger sedan många år ett omfattande stöd till den konsoliderade FN appellen. Under 2002 gavs stöd till program som genomfördes av UNICEF, OCHA, WFP och WHO.

Under 2002 genomfördes en omfattande analys av det svenska biståndet i Angola i syfte att utarbeta en ny strategi för samarbetet med Angola. Inom ramen för denna landstrategiprocess uppdaterades den landanalys som ursprungligen skrevs 1999 och en resultatanalys gjordes av det svenska biståndet under perioden 1999–2001. Processen slutfördes i december 2002, då Sida presenterade ett förslag till ny landstrategi för Angola för perioden 2003–2005. Regeringen fattade i början av april beslut om den nya strategin, vars innebörd är att allt långsiktigt samarbete med Angola skall avslutas under strategiperioden.

Tillgängliga medel för år 2003 omfattar en indikativ landallokering på 46 miljoner kronor, vartill kommer ytterligare ca 100 miljoner kronor från det humanitära anslaget.

4.1 Humanitära insatser

Det svenska bidraget till **FN-appellen** för år 2003 uppgår sammanlagt till 80 miljoner kronor och finansieras helt ur det humanitära anslaget. I likhet med tidigare år ges stöd till:

OCHA, ett oallokerat belopp om totalt 11 miljoner kronor för samordning av humanitära insatser.

WFP, totalt 19 miljoner kronor, för att reparera ett femtontal broar på platser av strategisk betydelse för det humanitära arbetet i landet.

Räddningsverket (SRSA), som kontrakterats av WFP för genomförande av insatsen, kommer att bidra med bromaterial, arbetsmaskiner, arbetsfordon, utrustning för att upprätta mobila arbetsplatskontor samt kvalificerad personal.

UNICEF, ett oallokerat belopp om totalt 20 miljoner kronor, som efter samråd med ambassaden kommer att användas inom följande områden:

- barn- och mödrahälsovård
- upplysning och utbildning kring hiv/aids
- barns skydd
- information och utbildning kring minrisker
- vatten och sanitet

Vidare ger Sverige under 2003, inom ramen för FN-appellen:

- 10 miljoner kronor för stöd till **FAO**:s jordbruksprogram, vars mål är att öka matsäkerheten i landet. Det svenska stödet går till utsäde och jordbruksredskap;
- 2 miljoner kronor till **UNDP** för ett program (*Area Field Security Network*), vars huvudsakliga målsättning är att bedöma och administrera säkerheten i fält, något som är helt avgörande för det humanitära tillträdet;
- stöd till **UNHCR** för ett tilläggsprogram, utanför organisationens egna globala appell och budget, för hemvändande angolanska flyktingar. Det svenska stödet, som uppgår till 10 miljoner kronor, skall användas för att förstärka UNHCR:s fältnärvaro i återvändarområdena för att samordna, följa upp och övervaka stödet och skyddet för flyktingarna;
- stöd till såväl **LWF** som **NRC** om 4 miljoner kronor vardera för olika aktiviteter för återintegrering av flyktingar.
- **ICRC** har beviljats stöd om 6 miljoner kronor.
- Humanitärt stöd utgår under en niomånadersperiod 2002–2003 till sekondering i SRV:s regi av en logistiker till WFP.

Med medel ur Afrika-anslaget ger Sverige tillsammans med Norge dessutom budgetstöd till ett treårigt minröjningsprogram via **Norsk Folkehjelp (NPA)**. Det svenska stödet uppgår till 8 miljoner kronor årligen under perioden 2002–2004. Behov och relevans för minröjning har fått ny mening i Angola i och med att landsbygden blivit tillgänglig när vapnen tystnat. NPA koncentrerar sig nu på att öppna upp vägar för att underlätta pågående och kommande folkförflyttningar inom landet (hemåtvändande internflyktingar, angolanska flyktingar på väg från landsflykt, samt återvändande demilitariserade soldater och deras anhöriga).

4.2 Hälsostödet

I enlighet med UNICEFs rapport "State of the World's Children 2001" har Angola den näst högsta barnadödligheten i världen efter Sierra Leone. 29.5% av barnen dör innan de når fem års ålder. Även mödradödligheten placerar Angola bland de absolut värsta länderna i världen. Ett svenskt hälsostöd motiveras därför främst av humanitära skäl och innebär ett starkt målgruppsorienterat fokus, samtidigt som ett långsiktigt perspektiv eftersträvas i genomförandet. Stödet på 23 miljoner kronor per år koncentreras till insatser på primär- och sekundärnivå inom strategiska delar av barn- och mödrahälsovården i Luandaprovinsen.

Det övergripande målet är att minska den sjukhusbaserade mödra- och barnadödligheten i Luanda. Förutom dessa insatser i Luandaprovinsen ingår stöd till den nationella barnmorskeutbildningen.

För år 2002 uppskattas befolkningen i Luanda till ca 4,7 miljoner invånare, vilket motsvarar ca en tredjedel av landets befolkning. Denna siffra innebär också att mer än 250 000 barn föds varje år i provinsen, varav dock endast ca 25% föds inom den offentliga sjukvården. Luandas befolkning beräknas ha i det närmaste fördubblats sedan 1998, p g a tillströmningen av internflyktingar som ett resultat av den tidigare väpnade konflikten. Mödra- och barnhälsovården i Luanda är alltså kraftigt överbelastad samtidigt som den angolanska hälsobudgeten i stort sett enbart har täckt löner och befintlig infrastruktur. Viss ökning från statsbudgeten har dock noterats för budgetåren 2001–02, främst vad gäller de kommunala och centrala sjukhusen i Luanda. Dessa sjukhus utgör numera separata budgetenheter i statsbudgeten, vilket innebär att budgetutbetalningarna sker direkt från finansministeriet till respektive sjukhus.

Under 2002 utfördes över 45 000 förlossningar inom det svensktödda mödrahälsovårdsprogrammet i Luanda, varav knappt 55% utanför de två referenssjukhusen, dvs på de två kommunala sjukhusen och på de 10 förlossningskliniker på primärvårdsnivå som etablerats med svenskt stöd. Antalet institutionella förlossningar har därmed ökat med 16% i jämförelse med 2001. Inom ramen för programmet genomfördes dessutom ca 180 000 graviditetskontroller under 2002, vilket är en ökning med 14% jämfört med 2001. Det område där mödrahälsovårdsprogrammet haft minst framgång är familjeplanering, där man ligger kvar på ungefär samma nivåer som 1999. Den främsta anledningen till detta är periodvis bristande tillgång på preventivmedel.

Inom den svensktödda barnmorskeutbildningen utexaminerades den andra kullen i maj 2002. Utbildningen har under perioden fått ett starkare stöd från hälsoministeriet, som bl a vill utnyttja lärarkompetensen för kortare kurser och seminarier i andra provinser. Dessutom har även skolan under år 2001 och 2002 fått visst stöd från statsbudgeten. De redan utexaminerade barnmorskorna i provinser såsom Malanje, Benguela och Huíla har dessutom varit till stor hjälp vad gäller att bygga på erfarenheter från mödrahälsovården i Luanda. I ljuset av dessa positiva erfarenheter beslöt Sida att öka finansieringen till utbildningen under 2002, vilket är tänkt att resultera i en fördubbling av antalet studenter.

Under 2002 behandlades ca 409 000 barn inom barnhälsovårdsprogrammet i Luanda, varav knappt 257 000 på de tio barnkliniker på primärvårdsnivå som etablerats med svenskt stöd. Detta är en ökning med 20% jämfört med samma period föregående år. Ett huvudmål för programmet är att göra barnhälsovården tillgänglig för så många som möjligt, men att samtidigt arbeta med att öka kvalitén på vården. Barnhälsoprogrammet håller därför på att implementera ett integrerat barnhälsovårdskoncept utarbetat av WHO, Integrated Management of Childhood Illnesses. Detta är ett långsiktigt arbete, som skapar förutsättningar för en bättre barnhälsovård på sikt.

I januari 2003 genomfördes en utvärdering av hälsoprogrammet avseende perioden juli 2000–december 2002. Utvärderingen skulle komma med rekommendationer inför kommande beredning av nytt hälsostöd. Denna beredning inleddes med en veckolång kurs i Logical

Frameworks Analysis med speciell inriktning på planering av hälsoprojekt med hjälp av en resursperson från Pan-American Health Organisation (PAHO). Programmen arbetar nu enligt dessa principer på ett nytt projektförslag för perioden 2004–05.

4.3 Strategiska fonden

Syftet med den strategiska fonden är att ambassaden på kort varsel skall kunna fatta beslut om mindre, men strategiska, insatser för kapacitets- och institutionsuppbyggnad, huvudsakligen inom områdena jämställdhet, barns rättigheter, hiv/aids och makro- och socio-ekonomisk utveckling. Den strategiska fonden kan också användas för att finansiera studier.

Under perioden 2002–2003 har ambassaden hittills beslutat om stöd till

- ett projekt för kapacitetsuppbyggnad för det civila samhället i samarbete med Institute of Democracy in South Africa (IDASA), med vilken Sida tidigare framgångsrikt genomfört liknande projekt i Zambia och Zimbabwe;
- att utarbeta en strategisk plan för ADRA (Associação de Desenvolvimento Rural em Angola), en av de mer tongivande enskilda organisationerna på utvecklingssidan;
- Rädda Barnen (Save the Children, UK) för översättning till portugisiska av riktlinjer för skydd av barns rättigheter;
- delfinansiering av en försoningskonferens i regi av kyrkornas paraplyorganisation COIEPA;
- Habitat för utarbetande av ett särskilt kapitel om urban utveckling som ett led i arbetet med en nationell fattigdomsstrategi (PSRP).

4.4 Demokrati och mänskliga rättigheter

Det svenska bidraget till demokratisk samhällsutveckling och främjandet av mänskliga rättigheter riktas framför allt till stöd för utveckling av det civila samhället och kapacitetsuppbyggnad av angolanska myndigheter och institutioner.

Tillsammans med andra givare, bl a Norge och Holland, ger Sverige fortsatt budgetstöd till Human Rights Division (HRD), FN:s MR-enhet. Denna arbetar med insatser för kapacitetsuppbyggnad av organisationer och institutioner samt medvetandegörande om mänskliga rättigheter. Målgruppen är såväl myndigheter, såsom åklagarmyndigheten, domstolen, polisen, och militären, samt aktörer inom det civila samhället, såsom radio- och teatergrupper. Stöd ges även till verksamhet som konkret främjar befolkningens rättigheter genom exempelvis ett nätverk av kyrkor, enskilda organisationer och advokater som erbjuder gratis rådgivning och stöd för konfliktlösning. Under perioden 2002–2003 uppgår det svenska stödet till 7 miljoner kronor. Därav har 1 miljon kronor kanaliseras till Mãos Livres, en angolansk enskild samarbetsorganisation för jurister och journalister, vilken arbetar med MR-frågor.

Fortsatt svenskt stöd utgår även till en mindre fond, vars syfte är att stärka det civila samhället genom att lyfta fram frågeställningar kring mänskliga rättigheter. Fonden kanaliserar pengar till små kapacitetsutvecklande projekt, upplysningskampanjer, m m. Under 2002 beviljades ett stöd uppgående till 650 000 kronor.

Vidare lämnades under 2002 svenskt stöd till ett kulturcenter (Mosaiko), som fokuserar sitt arbete på projekt som syftar till ökad kunskap om mänskliga rättigheter och stärkande av det civila samhället. Det svenska bidraget, 350 000 kronor, är avsett för utveckling av utbildningsmaterial samt för upprustning av Mosaikos bibliotek och transportkapacitet.

Svenskt stöd ges vidare till Radio Ecclesia, landets enda oberoende radiostation. Denna har utvecklats till en trovärdig och sanningsenlig källa för samhällsnyttig information och debatt och förväntas kunna stå som garant för att utrymmet för den nu växande grad av yttrandefrihet upprätthålls. Hitills har sändningarna dock endast nått Luanda-provinsen, och det huvudsakliga målet med projektet är att ge sändningarna nationell täckning. Radiostationen samfinansieras av en irländsk enskild organisation (Trocaire) och får även stöd av andra organisationer och givare. Det svenska stödet uppgick till 2 miljoner kronor under 2002.

Under 2003 kommer additionella former för stöd till Demokrati/MR att övervägas i samarbete med Sidas regionala rådgivare i Harare.

4.5 Hiv/aids

Prevalenssiffrorna har fram till för kort tid sedan varit betydligt lägre i Angola än i dess grannländer, men mätningar som nyligen gjorts visar på en explosionsartad ökning av antalet hiv-smittade gravida kvinnor. Hiv/aids har fram tills nu varit en sekundär fråga i Angola mot bakgrund av alla de akuta humanitära behoven, men under det senaste året har aktivitetsnivån ökat betydligt hos regeringen, bilaterala givare, FN-systemet och NGOs. En stor fråga under det kommande året är hur man skall hantera hiv/aids bland återvändande flyktingar från Namibia, DRK och Zambia, där prevalensnivåerna är betydligt högre än i Angola.

Ambassaden har framför allt koncentrerat sig på att integrera hiv/aids inom hälsoprogrammet, vilket inleddes genom en process med brett deltagande ämnad att lägga fast en strategisk plan för detta. Till en början handlar det om mycket grundläggande åtgärder i form av avfallshantering och utbildning av personal. Test och rådgivning är nästa steg och ett av målen är att ha en struktur som tillåter insatser för att reducera risken för smitta från mor till barn.

Vidare deltog ambassaden aktivt i möten arrangerade inom ramen för den nationella samordningsmekanismen för den Globala fonden för malaria, hiv/aids och tuberkulos. Trots mycket hårt arbete av ett antal samarbetsparter beslöt hälsoministern i sista stund att projektförslaget inte var tillräckligt genomarbetat, och därmed har Angola ännu inte presenterat sin projektansökan till den Globala fonden.

Det svenska bidraget till UNICEF under den konsoliderade appellen kommer delvis att användas för att skapa ungdomscenter som erbjuder olika typer av aktiviteter för ungdomar, och där upplysning och diskussioner kring reproduktiv hälsa och rättigheter, relationer och hiv/aids utgör ett centralt tema.

4.6 Samarbete med enskilda organisationer

Afrikagrupperna har under den senaste treårsperioden fått svenskt stöd för ett antal projekt i Angola och samarbetar framför allt med enskilda organisationer och lokala föreningar. I provinsen Malanje

samarbetar de med en angolansk enskild organisation, **ADRA**, som bedriver en omfattande projektverksamhet. Den huvudsakliga målgruppen för projektet är internflyktfamiljer och syftet har varit att tillhandahålla humanitär nödhjälp, utbildning och tekniskt stöd, som kan ligga till grund för en långsiktig förbättring av deras livsvillkor. Det har inneburit satsningar på jordbruk, rent dricksvatten, bostäder och sanitära installationer samt utbildningsverksamhet, utöver distribution av mat, kläder, skor, filter, utsäde och redskap. Projektet omfattar även ett institutionellt stöd för att stärka lokala föreningars och enskilda organisationers kapacitet som finansierar bl a byggandet av ett informationscenter, utbildningsverksamhet och en mindre fond.

En utvärdering av verksamheten i Malanje har varit planerad sedan länge men har av olika skäl försenats. Den kommer att slutföras under första halvan av 2003.

Afrikagrupperna stödjer även landsbygdsutveckling och kulturprogram i Benguela, utbildningsinsatser och mödravård i Huíla, samt juridisk rådgivning, utbildning och mikrokrediter för kvinnor genom kvinnoorganisationen OMA.

Praktisk solidaritet har erhållit fraktbidrag för leveranser av begagnade kläder till Angola sedan ett antal år tillbaka. En del av kläderna används för distribution till internflyktingar inom ramen för katastrofinsatser genom ADRA och socialministeriet, och en del säljs för att generera inkomster för finansiering av mikroprojekt. Även denna insats kommer att utvärderas parallellt med ovannämnda utvärdering av Afrikagruppernas program.

5. Samordning med andra givare

Givarsamordningen är förhållandevis god i Angola framför allt när det gäller det humanitära biståndet. Under arbetet med de senaste FN-appellerna har samtliga humanitära aktörer visat prov på kvalitativ och effektiv samordning av planerade insatser.

Värdefull samordning äger också rum i den regelbundna dialogen med EU-kretsen och andra givarländer.

Tongivande givare är överens om att det är hög tid att framföra budskapet till dem som har makten att regeringen måste ikläda sig ett betydligt större eget ansvar för landets utvecklingsproblem.

Givarsamfundet har också aktivt följt arbetet med att utarbeta en fattighedsstrategi och påpekat vikten av att PRSP-processen slutförs och att relationerna mellan Angola och IMF förbättras innan man sätter sig kring konferensbordet.

6. Arbetet på ambassaden

Följande utsända har under perioden arbetat på ambassaden:

Roger Gartoft, ambassadör

Cecilia Gjerdrum, ambassadråd för bistandsfrågor

Kalevi Tikkanen, ambassadråd, administrativ chef

Harriet Bengtsson, 1e sekr, ekonom/hälsohandläggare

Birgitta Löf, 3e sekr

En lokal biträdande programhandläggare, Yara Fernandes, anställdes i november. Under perioden har den för 2002 planerade datautbildning genomförts. Utbildningen omfattade samtliga utsända och lokalanställda handläggare.

DESCO Angola Lda ansvarar för administrationen av byggnadskomplexen Maianga och Miramar medan Sanel Lda ansvarar för fastigheternas underhåll och drift. Ansvars- och arbetsfördelning mellan de två företagen har funnit sin slutliga utformning och arbetet löper effektivt. Under hösten påbörjades uppförandet av en fritidsanläggning på Miramarkampen. Anläggningen beräknas stå färdig att invigas i maj. Bostadskomplexen är mycket attraktiva och många familjer köar för att få hyra lägenhet eller hus.

I början av november fick ambassaden ständiga problem med satellituppkopplingen. Detta har inverkat negativt på ambassadens samtliga arbetsområden och har inneburit extra arbete för administrationen. Under lång tid kunde inte kontakterna med UD, Sida och ambassadens samarbetsparter inom biståndet skötas normalt och ej heller bokföringen. I början av året installerades en ny sändare men den slutade att fungera nästan omgående. En representant för Telia besökte ambassaden i mars för att identifiera och avhjälpa felet. Därefter har uppkopplingen fungerat.

Agree- ment nr	Financial follow-up country program Angola, updated on	Status	Period agree- ment	Amount agreem	Amount planned agreem	Disb'd up to & incl 2002	Disb'd 2003 31/3	Estm'd 2003	Estm'd 2004
1. Budget allocated per country									
1 B. Outside dev coop agreement				158 154	0	113 064	4 020	34 143	8 000
	Social sectors			84 300	0	61 571	2 215	20 514	0
A2800020	Health Support	A	0007-0406	84 300		61 571	2 215	20 514	
Humanitarian				35 200	0	19 799	-705	8 000	8 000
A2800027	Other Humanitarian	A	0101-0412	-300		299	-695		
A7400836	NPA/AGO/Demining 00	A	0001-0303	11 500		11 500	-10		
A7401253	NPA/AGO/Minor 2002-2	A	0201-0506	24 000		8 000		8 000	8 000
Democratic governance and HR				10 000	0	8 902	1 002	1 098	0
A2800033	UN HRD	A	0212-0312	7 000		6 000	1 002	1 000	
A2800031	Fund for Human Rights	A	0210-0312	650		575		75	
A2800032	MOSAIKO	A	0210-0312	350		327		23	
A2800034	ECCLESIA	A	0212-0312	2 000		2 000	0	0	0
Other				28 654	0	22 792	1 508	4 531	0
A2800019	Costs for personnel	A	0001-0312	5 013		3 276	43	500	
A2800030	Strategic Fund	A	0201-0406	2 286		661	817	1 531	
A7400665	Afrikagrupperna/ADRA	A	9907-0306	15 215		15 215			
A2100234	Programme Funded Staff	A	9901-0408	6 140		3 640	648	2 500	
Prel country allocation								46 000	46 000
2. Outside Country allocation				88 094	19 968	844	352	64 848	4 780
Humanitarian				88 094	19 968	844	352	64 848	4 780
A7401268	SRV-WFP/AGO/Logistiker	A	0207-0307	844		844	155		
A7401345	Evaluation Angola	A	0302-0306	800			197	800	
A7401389	ICRC Appell 2003	A	0301-0406	6 450				6 450	
A7401398	WFP Angola 2003	A	0301-0406	19 000				19 000	
A7401399	OCHA Angola 2003	A	0301-0406	11 000					
A7401400	UNHCR Angola 2003	A	0301-0406	10 000				1 000	
A7401417	UNICEF-CAP 2003 16 P	A	0301-0412	20 000				17 000	
A7401424	FAO Angola 2003	A	0301-0312	10 000				10 000	
	UNDP	P		2 000	2 000			2 000	
	LWF	P		4 000	4 000			4 000	
A7401426	NRC/Angola/UNCA 2003	A	0301-0312	4 000					
	Afrikagrupperna/ADRA	P			13 968			4 598	4 780
GRAND TOTAL ANGOLA				246 248	19 968	113 908	4 372	98 991	12 780

Att halvera fattigdomen i världen till år 2015 är vår tids största utmaning. Det kräver samarbete och uthållighet. Samarbetsländerna ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT
UTVECKLINGSSAMARBETE

105 25 Stockholm
Besöksadress: Sveavägen 20
Telefon: 08-698 50 00
Telefax: 08-698 56 15
www.sida.se, info@sida.se